

معرفی معماری فضاهاى دانشگاهى
مجموعه چهارم

«بناهاى تاريخى و ميراثى»

www.ketab.ir

عنوان: معرفی معماری فضاهای دانشگاهی مجموعه چهارم «بناهای تاریخی و میراثی»
مؤلفان: محمد تقی نظریپور (عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی - معاون اداری، مالی و مدیریت منابع وزارت عتف)، جمشید اسماعیلی (عضو هیأت علمی دانشگاه تبریز - مدیرکل نظارت بر طرح‌های عمرانی وزارت عتف)، سید ابوالقاسم هاشمی (مشاور معاون اداری، مالی و مدیریت منابع وزارت عتف)، علی فتح‌اللهی، ملیحه رفیعی، محمد درویش، مرتضی همتی

ویراستار: سولماز لشگری

ناشر: مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی

چاپ نخست: پاییز ۱۳۹۹

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۶-۰۸۲-۸

عنوان و نام پدیدآور	: معرفی معماری فضاهای دانشگاهی / گردآوری و تألیف محمدتقی نظریپور... [و دیگران].
مشخصات نشر	: تهران: مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۳۴۷ ص؛ ۲۹×۲۲ س.م.
فروست	: بناهای تاریخی و میراثی؛ مجموعه چهارم.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۶-۰۸۲-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: گردآوری و تألیف محمدتقی نظریپور، جمشید اسماعیلی، سید ابوالقاسم هاشمی، علی فتح‌اللهی، ملیحه رفیعی، محمد درویش، مرتضی همتی.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۳۴۷.
موضوع	: دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- ایران -- ساختمان‌ها -- طراحی و ساخت
موضوع	: College buildings -- Design and construction -- Iran
موضوع	: دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- ایران -- محوطه‌سازی
موضوع	: Campus planning -- Iran
موضوع	: دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- ایران -- ساختمان‌ها -- تاریخ
موضوع	: College buildings -- Iran -- History
شناسه افزوده	: نظریپور، محمدتقی، ۱۳۴۰ -
شناسه افزوده	: مؤسسه مطالعات فرهنگی و اجتماعی
شناسه افزوده	: Institute for Social and Cultural Studies
رده بندی کنگره	: NA ۶۶۰۵
رده بندی دیویی	: ۳۰۹۵۵/۷۲۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۴۳۵۰۰۶

مطالعه

پیش گفتار.....

مقدمه.....

وضعیت بناهای تاریخی و میراثی در دانشگاه‌های ایران.....

راهبردهای بهره‌برداری از بناها و مجموعه‌های میراثی و ارزشمند در دانشگاه‌ها.....

دانشگاه ارومیه.....

مسکن طبیب (موزه علم و فناوری).....

پردیس تاریخی.....

پناهگاه جنگ جهانی دوم.....

موزه تاریخ طبیعی.....

دانشکده علوم.....

دانشگاه اصفهان.....

برج کبوترخانه.....

مادی جنب برج کبوترخانه.....

دانشگاه الزهراء (س).....

غذاخوری ترمه (سفره‌خانه سنتی).....

آرامستان مستوفی‌الممالک.....

دانشگاه بوعلی سینا.....

ساختمان دانشکده علوم.....

دانشکده کشاورزی (کارخانه چرم‌سازی سابق).....

موزه کارخانه چرم‌سازی قدیم.....

مجموعه عمارت سوخته (مهمانسرای دانشگاه).....

مجموعه عمارت سوخته (مرکز رشد واحدهای فناوری).....

۵۵.....	کاروانسرای نوییل (ذغالی‌ها).....
۵۶.....	دانشگاه بیرجند
۵۷.....	باغ و عمارت امیرآباد.....
۶۱.....	پارک علم و فناوری یزد
۶۲.....	کارخانه ریسندگی اقبال.....
۶۷.....	دانشگاه تبریز
۶۸.....	برج خلعت‌پوشان.....
۷۲.....	دانشگاه تربیت مدرس
۷۳.....	مجموعه کاخ تمیشان.....
۷۸.....	دانشگاه تهران
۷۹.....	پردیس مرکزی دانشگاه تهران.....
۸۱.....	پردیس هنرهای زیبا.....
۸۵.....	دانشکده ادبیات و علوم انسانی.....
۸۷.....	دانشکده حقوق و علوم سیاسی.....
۸۸.....	پردیس علوم.....
۸۹.....	دانشکده فنی.....
۹۰.....	کتابخانه مرکزی.....
۹۴.....	مسجد.....
۹۸.....	معاونت پژوهشی و باشگاه کارکنان.....
۱۰۲.....	ساختمان انتظامات و بسیج.....
۱۰۳.....	موتورخانه حرارت مرکزی و برج تاسیسات.....
۱۰۴.....	تونل تاسیساتی (کانال انرژی).....
۱۰۵.....	اداره کل تربیت بدنی.....
۱۰۶.....	ساختمان مرکزی و ریاست.....
۱۰۷.....	موسسه باستان‌شناسی.....
۱۰۸.....	ساختمان نقلیه.....
۱۰۹.....	دانشکده برق قدیم.....
۱۱۰.....	معاونت فرهنگی، باشگاه دانشجویان و مرکز بهداشت.....

www.ketab.ir

۱	باغ موزه نگارستان.....
۵	دانشکده الهیات.....
۶	دانشکده اقتصاد.....
۷	دانشکده مدیریت.....
۱	موزه مقدم.....
۳	دانشگاه تهران - پردیس ابوریحان.....
۴	ویلاي مسکونی (بانک بذر ژن).....
۶	ویلاي مسکونی (بسیج دانشجویی).....
۷	ویلاي مسکونی (غذاخوری اساتید و حراست).....
۸	ویلاي مسکونی (اداره امور پشتیبانی).....
۰	دانشگاه تهران - پردیس کشاورزی و منابع طبیعی.....
۱	موزه جانورشناسی.....
۳	ساختمان مارکف.....
۵	دانشگاه خلیج فارس.....
۶	عمارت طیب.....
۸	عمارت نوذری.....
۲	دانشگاه خوارزمی.....
۳	ساختمان پروین اعتصامی.....
۵	دانشگاه شهید باهنر کرمان.....
۶	دانشکده فنی و مهندسی.....
۲	دانشگاه شهید بهشتی.....
۳	خانه مبصرالممالک صالح.....
۵	حمام تاریخی کن.....
۷	آستان مقدس امامزاده عزیز بن محسن بن موسی الکاظم (ع).....
۷	مدفن شاهزاده حسین قلی میرزا و قهرمان میرزا سالور.....
۲	دانشگاه شهید چمران اهواز.....
۳	دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.....
۷	دانشکده کشاورزی.....
۷	ساختمان مرکزی.....

۱۷۳.....	ساختمان معاونت دانشجویی.....
۱۷۵.....	مسجد.....
۱۷۹.....	دانشکده علوم.....
۱۸۱.....	کتابخانه مرکزی.....
۱۸۵.....	سرای نارنجستان (اقامتگاه خصوصی).....
۱۸۷.....	دانشکده ادبیات و علوم انسانی (ساختمان سه گوش).....
۱۸۹.....	دانشگاه شیراز.....
۱۹۰.....	باغ گیاهشناسی ارم.....
۱۹۶.....	حمام گچینه.....
۱۹۸.....	موزه نارنجستان.....
۲۰۴.....	مکتب خانه.....
۲۰۵.....	دانشگاه صنعتی امیرکبیر.....
۲۰۶.....	دانشکده مهندسی دریا.....
۲۰۷.....	ساختمان نهاد رهبری و جهاد دانشگاهی.....
۲۰۸.....	دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی.....
۲۰۹.....	دانشکده برق.....
۲۱۱.....	دانشکده مهندسی نقشه برداری.....
۲۱۲.....	دانشکده هوافضا.....
۲۱۳.....	دانشگاه صنعتی شریف.....
۲۱۴.....	ساختمان ابن سینا.....
۲۱۶.....	آمفی تئاتر مرکزی.....
۲۱۷.....	دانشکده شیمی، مکانیک و مواد.....
۲۱۸.....	دانشکده صنایع و ریاضی.....
۲۱۹.....	دانشکده مهندسی برق.....
۲۲۰.....	ساختمان شهید رضایی.....
۲۲۲.....	دانشگاه صنعتی نوشیروانی بابل.....
۲۲۳.....	کتابخانه مرکزی.....
۲۲۴.....	دانشکده مهندسی عمران.....

www.ketab.ir

پیش گفتار

معماری یک هنر اجتماعی است. آنگاه که ساختمانی پای به عرصه وجود می‌نهد، اثرگذاری خود را بر جامعه مخاطب خود آغاز می‌نماید. معماری با کیفیاتی که بروز می‌دهد خود بر نحوه رفتار اجتماع اثر می‌گذارد و در مقابل از آن تاثیر می‌پذیرد. تجربه نشان داده‌است که ساختمان‌هایی که با توجه به نیازهای مخاطب هدف‌گذاری مشخص شده باشند، نه تنها می‌توانند با ایجاد رابطه‌ای عاطفی موجب تعلق خاطر مخاطبان گردند بلکه می‌توانند به صورت مستقیم بر بهبود عملکردهای آنان نیز اثرگذار باشند. دانشگاه‌ها در هر کشوری به عنوان مهم‌ترین نهاد اجتماعی در تربیت نیروی انسانی کارآمد تلقی می‌گردند. مراکز دانشگاهی با فراهم آوردن سه مولفه نیروی متخصص، علاقمندان به تحصیل و همچنین فراهم آوردن ابزار و تجهیزات لازم برای فراگیری، در تلاش‌اند که بستر مناسب برای پیشرفت علمی کشور را در حوزه‌های مختلف فراهم آورند. با این حال تجربه نشان داده‌است که در کنارهم آمدن مولفه‌های فوق برای دستیابی به اهداف آموزشی کافی نیست و تنها در صورت شکل‌گیری فضایی مطبوع برای قرارگیری این مولفه‌ها می‌توان به کیفیت مورد نظر دست یافت. به همین دلیل امروزه در برنامه‌ریزی برای ایجاد دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی، معماری فضاهای دانشگاهی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. معماری فضاهای دانشگاهی در صورتی که به درستی هدف‌گذاری گردند و با توجه به روحیات جامعه مخاطب و همچنین نیازهای علمی کشور طرح گردند، می‌توانند به یکی از تاثیرگذارترین عوامل در تربیت نیروی انسانی متخصص بدل شوند و نقشی جدی و غیرقابل حذف در پیشرفت علمی کشور عهده‌دار شوند. معماری تاریخی و ارزشمند دانشگاه‌ها یکی از فرصت‌هایی است که می‌توان از طریق آن به تربیت نیروی انسانی متخصص دست یافت. فضاهای تاریخی دانشگاه‌ها قادرند با ارائه مفاهیمی هویتی بر جان مخاطبان اثرگذارند و با تداعی خاطرات جمعی، موجب حس تعلق و دلبستگی آنان به مکان گردند. لذا وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با عنایت به اهمیت بناها و مجموعه‌های ارزشمند و تاریخی، در سال‌های گذشته همواره در تلاش بوده‌است تا با ایجاد زیرساخت‌های راهبردی، به حفظ و ارتقاء این ابنیه بپردازد. از همین روی کتاب «معرفی معماری فضاهای دانشگاهی: بناهای تاریخی و میراثی» با همت دفتر فنی دانشگاه‌ها و تلاش نویسندگان تهیه و تدوین شده است. امید است این تلاش اثرگذار افتد و با استعانت از الطاف الهی شاهد حفظ و ارتقای کیفیت ابنیه تاریخی و ارزشمند دانشگاه‌ها و مراکز علمی آنچنان که در شان و منزلت مراکز آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران است، باشیم.

محمد تقی نظریور

معاون اداری، مالی و مدیریت منابع
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

پاییز ۱۳۹۹